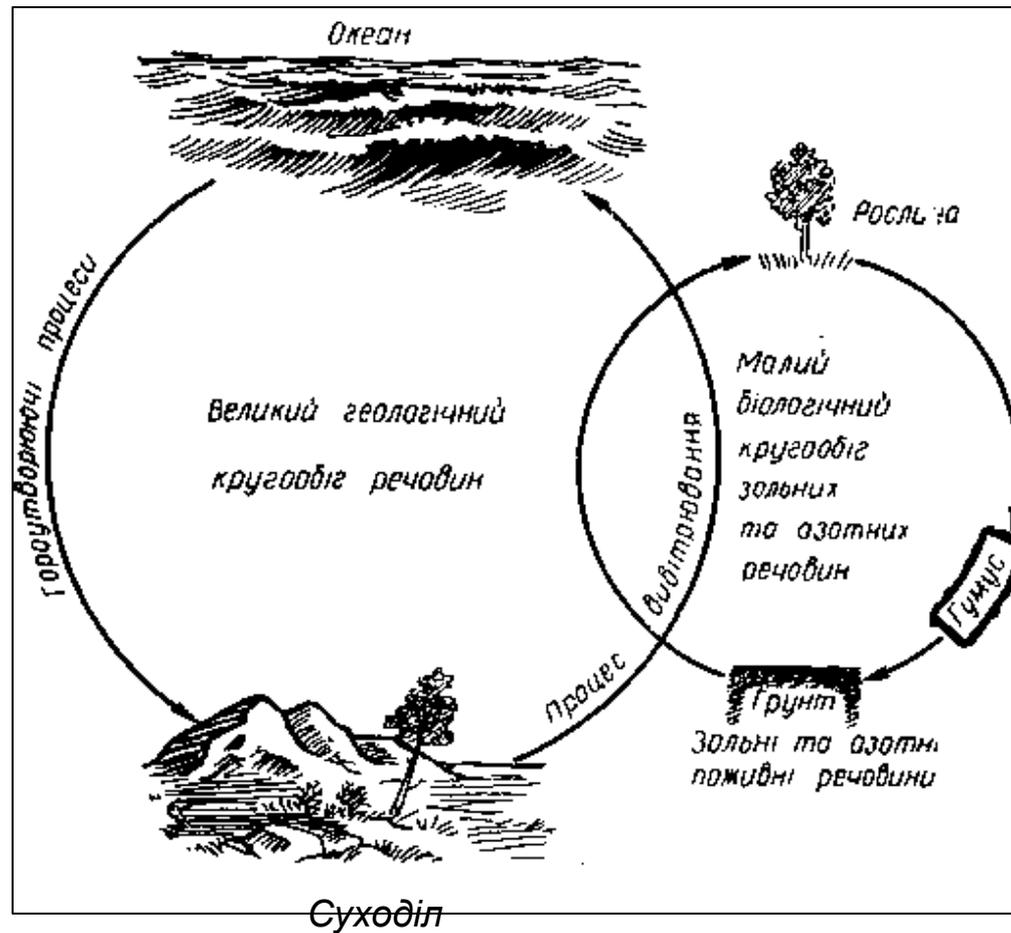

Тема 10

ПОЖИВНИЙ РЕЖИМ. РОДЮЧІСТЬ ҐРУНТІВ

СХЕМА ВЕЛИКОГО І МАЛОГО КРУГООБІГІВ РЕЧОВИН У ПРИРОДІ

РОЗПОДІЛ ХІМІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ НА ГРУПИ

(ЗА А.П.ВИНОГРАДОВИМ)

ГРУПА	ЕЛЕМЕНТИ
МАКРОЕЛЕМЕНТИ	O, H C, N, Ca S, P, K, Si Mg, Fe, Na, Cl, Al
МІКРОЕЛЕМЕНТИ	Zn, Br, Mn, Cu, Mo I, As, B, F, Pb, Ti, W Cr, Ni, Sr, Ag, Co, Ba
УЛЬТРАМІКРОЕЛЕМЕНТИ	Rb, Ra

Вміст сполук азоту ґрунтах України (0 - 20 см) (за Шконде-Корольовою*)

Ґрунт	Загальний	Мінеральний		Легкогідролізований		Важкогідролізований		Негідролізований	
	% від ґрунту	мг/кг	% від загальнозо	мг/кг	% від загальнозо	мг/кг	% від загальнозо	мг/кг	% від загальнозо
Дерново-підзолистий легкосуглинковий	0,067	18	3	98	15	202	30	352	52
Темно-сірий легкосуглинковий	0,184	42	2	202	11	197	11	1393	76
Сірий опідзолений легкосуглинковий	0,089	17	2	91	10	132	15	649	73
Чорнозем:									
реградований середньосуглинковий	0,208	23	1	196	9	271	13	1585	77
типовий середньосуглинковий	0,217	41	2	127	6	293	13	1709	79
типовий важкосуглинковий	0,303	30	1	232	8	366	12	2402	79
звичайний легкоглинистий	0,217	22	1	231	11	236	11	1681	77
південний легкоглинистий	0,218	44	2	240	11	262	12	1637	75
Темно-каштановий слабосолонцюватий важкосуглинковий	0,216	31	1	347	16	203	9	1581	74

**Фракційний склад мінеральних фосфатів (активні сполуки)
в орному шарі різних типів ґрунтів,
*P₂O₅ мг/100 г ґрунту***

Ґрунт	Валовий фосфор, %	Слабко-зв'язані	Al – P	Fe – P	Ca – P	Сума активних	% від валового фосфору
Дерново-підзолистий	0,045	0	7,6	10,1	11,3	27,5	61
Сірий лісовий	0,118	0,01	12,0	11,1	11,5	34,6	29
Чорнозем							
опідзолений	0,107	0,09	3,9	7,1	10,8	21,9	20
типовий	0,113	0,06	4,5	5,4	12,5	22,5	20
звичайний	0,121	0,19	3,9	2,8	19,5	25,9	21
південний	0,129	—	9,5	6,1	28,5	44,1	34
Темно-каштановий	0,127	—	7,0	17,4	24,5	38,8	31

Вміст валового калію та його сполук у ґрунтах України (орний шар)

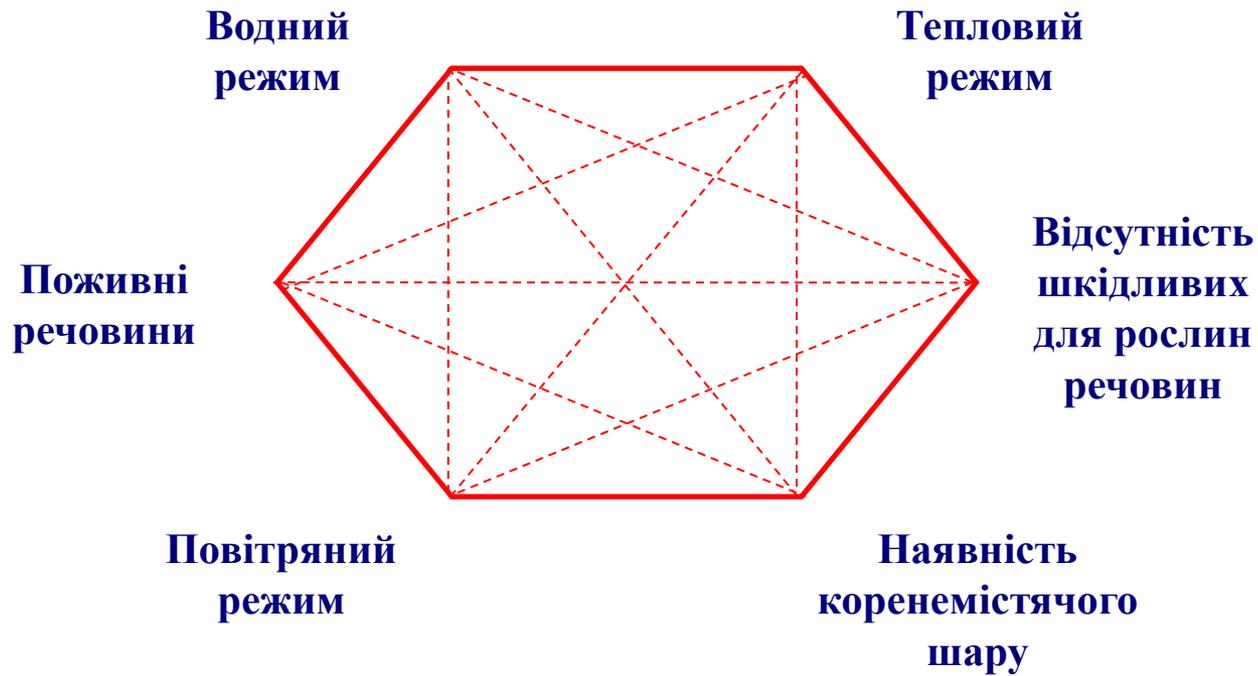
Ґрунт	Валовий калій, %	Водорозчинний	Обмінний	Необмінно-фіксований
Дерново-слабопідзолистий глинисто-піщаний	07,9	09	10	146
Дерново-середньопідзолистий супіщаний	13,2	37	39	253
Світло-сірий лісовий пилувато-супіщаний	17,9	14	31	495
Сірий лісовий легкосуглинковий	20,8	15	77	1860
Темно-сірий опідзолений середньосуглинковий	22,4	11	91	1727
Чорнозем:	21,7	09	184	2429
типовий середньосуглинковий	21,5	09	143	2110
звичайний легкосуглинковий	22,3	12	280	2659
південний легкосуглинковий	21,9	14	285	2500
Темно-каштановий солонцюватий важкосуглинковий	24,3	104	400	3255
Солонець солончаковий	3,0	8,9	47,1	470,6

Вміст мікроелементів у різних типах ґрунтів, *мг/кг ґрунту*

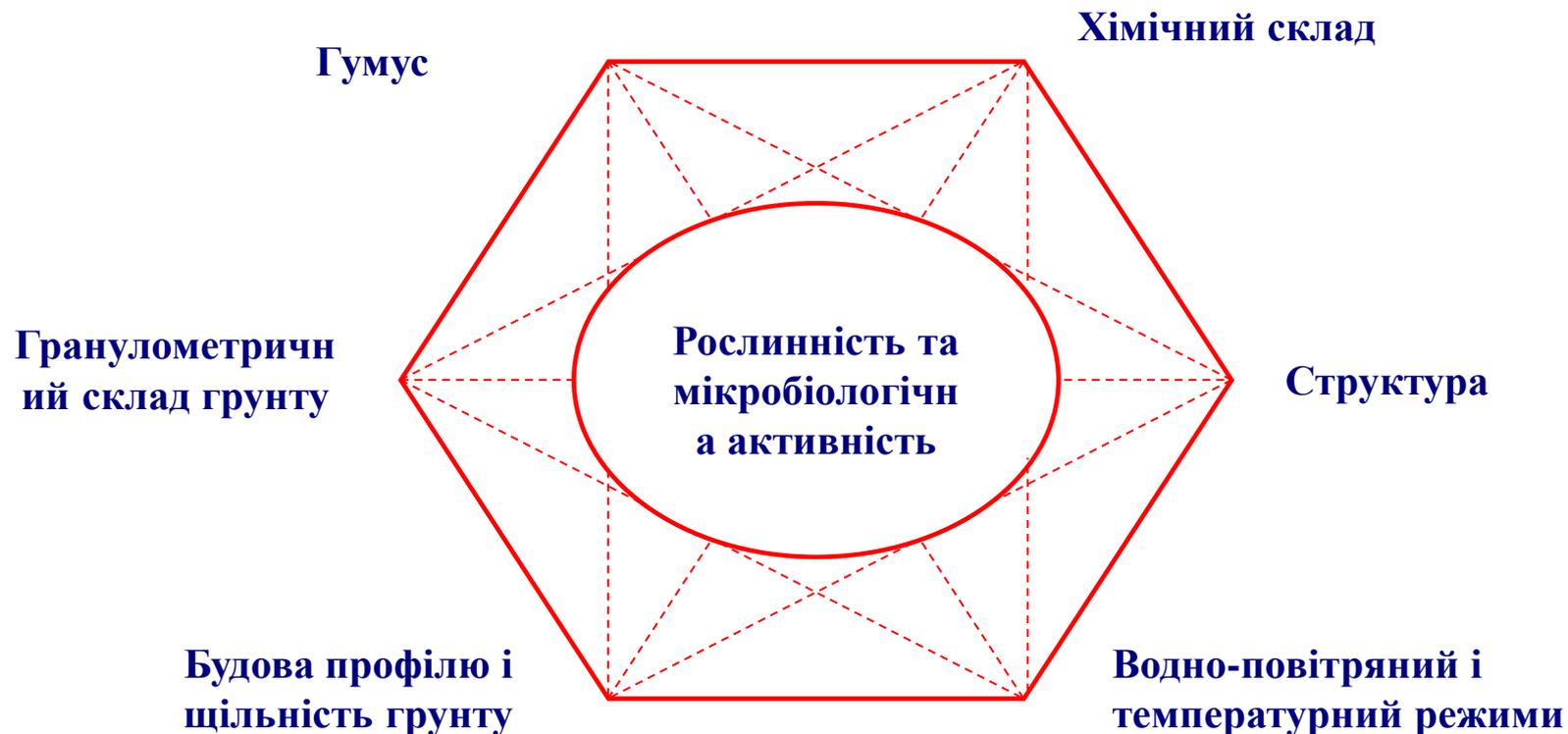
Ґрунт	Mn	Zn	Cu	Co	B	Mo
Дерново-слабопідзолистий	$\frac{25,0^*}{351}$	$\frac{1,14}{34}$	$\frac{1,40}{6,9}$	$\frac{1,17}{8,6}$	$\frac{0,12}{8,5}$	$\frac{0,06}{0,57}$
Дерново-середньопідзолистий	$\frac{33,8}{373}$	$\frac{1,04}{39}$	$\frac{1,7}{6,8}$	$\frac{0,81}{8,2}$	$\frac{0,10}{8,6}$	$\frac{0,16}{0,69}$
Світло-сірий й сірий лісовий	$\frac{39,7}{503}$	$\frac{0,93}{47}$	$\frac{2,17}{9,4}$	$\frac{1,4}{8,2}$	$\frac{0,23}{8,0}$	$\frac{0,27}{0,72}$
Темно-сірий опідзолений	$\frac{75,9}{873}$	$\frac{0,84}{47}$	$\frac{2,9}{18,3}$	$\frac{1,61}{14,1}$	$\frac{0,34}{12,6}$	$\frac{—}{2,69}$
Чорнозем:						
типовий середньогумусний	$\frac{43,2}{569}$	$\frac{0,95}{71}$	$\frac{3,29}{24,2}$	$\frac{2,3}{20,1}$	$\frac{0,80}{11,7}$	$\frac{0,11}{2,84}$
звичайний середньогумусний	$\frac{126,0}{508}$	$\frac{0,27}{61}$	$\frac{5,4}{34}$	$\frac{3,5}{23,0}$	$\frac{0,95}{40,1}$	$\frac{0,22}{2,42}$
південний малогумусний	$\frac{124,0}{844}$	$\frac{0,23}{69}$	$\frac{5,4}{30,5}$	$\frac{3,6}{12,5}$	$\frac{0,97}{36,2}$	$\frac{0,22}{2,40}$
Темно-каштановий солонцюватий	$\frac{185,0}{954}$	$\frac{0,21}{57}$	$\frac{5,2}{32,1}$	$\frac{2,2}{24,0}$	$\frac{1,14}{39,0}$	$\frac{0,26}{2,08}$

* В чисельнику — вміст рухомих сполук; у знаменнику — валовий вміст мікроелементів.

Схема взаємозв'язку факторів і умов родючості ґрунту (за О.Н.Соколовським)

Схема природних факторів родючості ґрунту (за О.М.Гринченко)

Типізація родючості ґрунтів (за Б.О. Нікітіним)

ТИПИ РОДЮЧОСТІ

Натуральна

Штучна

Змішана

Види

Потенційна

+

Ефективна

=

Повна

Різновиди всіх типів і видів родючості

Загальна

Часткова

Форми

Цілинна (дорівнює
натуральній у перші
роки освоєння)

Економічна

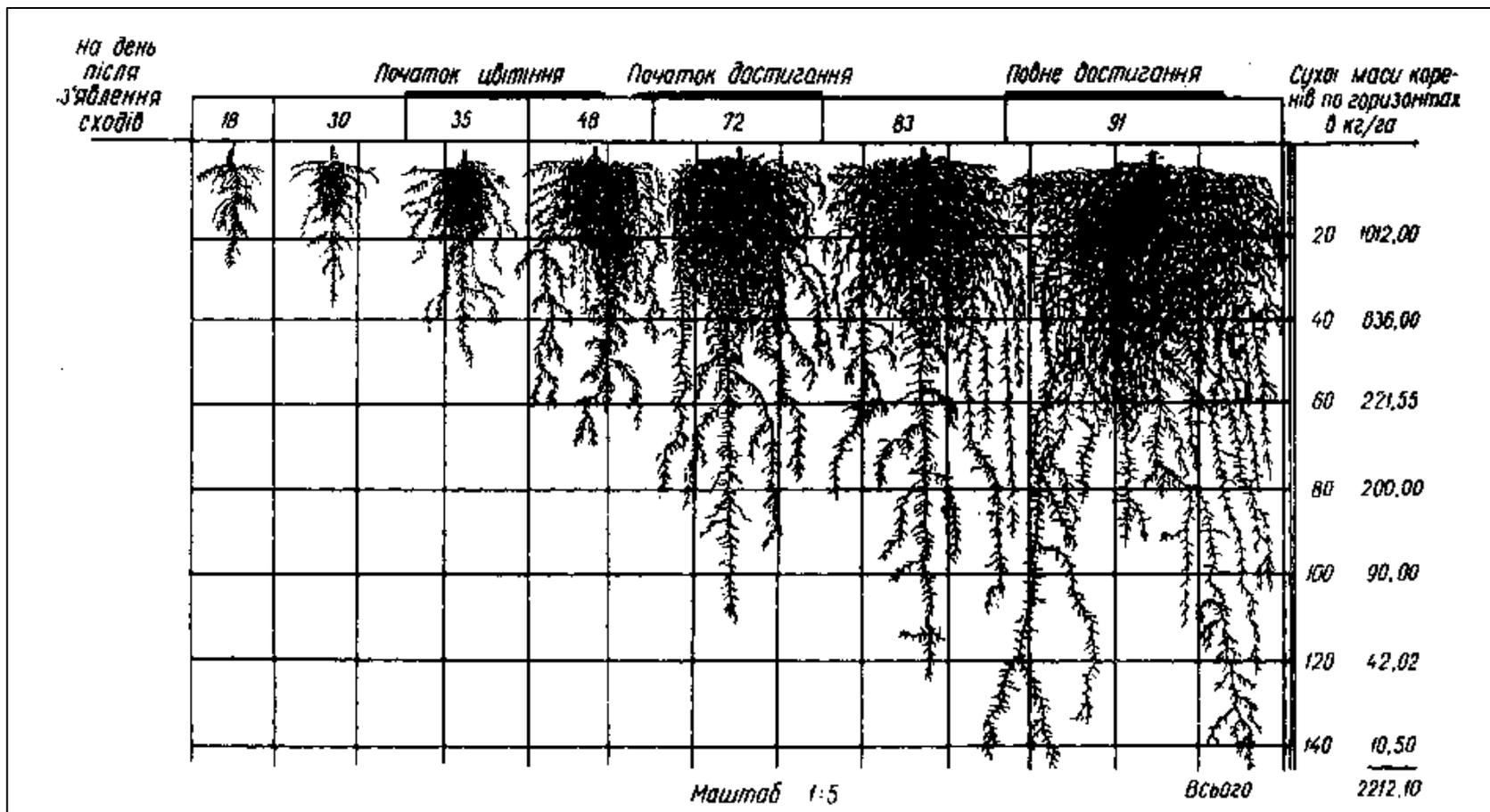
Стани
мінімальний
критичний
прибутковий

**Кількість мікроорганізмів в деяких ґрунтах за даними
прямого підрахунку методом С.М.Виноградського (за Є.М.Мішустіним)**

Ґрунт	Угіддя	Загальна кількість мікроорганізмів, млн.	
		на 1 г ґрунту	на 1 мг азоту
Підзол	Цілина	300 - 600	~ 70
Дерново-підзолистий	Цілина	600 – 1000	~ 200
	Оранка	1000 – 2000	~ 250
Чорнозем	Цілина	2000 – 2500	~ 600
	Оранка	2500 – 3000	~ 750
Сірозем	Цілина	1200 – 1600	~ 2000
	Оранка	1800 – 3000	~ 2400

РОЗВИТОК КОРЕНЕВОЇ СИСТЕМИ ГОРОХУ

(за М.М.Шкваруком)

Оптимальні показники родючості ґрунтів

1. Гумус в орному горизонті: зміст 2,5-3%, запас - 75-85 т / га, валовий N - 3-4 т / га, співвідношення СГК: СФК = 1,1-1,2.
2. 2. Водно-повітряний режим: Щільність -1,1-1,2 г / см³, шпаруватість - 50- 55%, повітроємність 25-30%, запас продуктивної вологи до початку вегетації в шарі 0-50 см -150-180 см.
3. 3. Характеристика орного горизонту: Потужність 25-30 см, добре виражена дрібно-комковата структура, вміст водопрочних агрегатів розміром > 0,25 мм 70- 80%, підзолистий горизонт відсутній.
4. 4. Вміст доступного азоту -3-4 мг/100 г або 100-120 кг/га, з них за вегетацію рослини споживають 50-60%
5. 5. Вміст рухомого фосфору 25-30 мг/100 г або 600-700 кг/га, з них за вегетацію рослина споживає 7-9% (50-60 кг/га).
6. 6. Вміст обмінного калію 20-22 мг/100 г або 500-550 кг/га, з них 40-50% споживається рослинами на вегетацію.
7. 7. Стан ППК і кислотність, рН_{сол.} = 6,0-6,5, сума поглинених підстав - 7-12 ммоль, ступінь насиченості основами -80-90%, рухливий Al - відсутня